

**Sprawozdanie z Sesji Naukowej PTL
nt. „Zagospodarowanie lasów górskich
na przykładzie Beskidu Śląskiego”,
Ustroń — Jaszowiec, 24—25 IX 1983**

Sesja zorganizowana została przez PTL przy udziale OZLP w Katowicach oraz Nadleśnictw Ustroń i Wisła. Sesja składała się z części terenowej i kameralnej.

Podczas części terenowej uczestnikom Sesji pokazano wyłączony świerkowy drzewostan nasienny w oddz. 149 obr. Istebna, nadl. Wisła, drzewo doborowe świerka w tymże drzewostanie, miejsce w którym Biała Wiselka i Czarna Wiselka łączą się w rzekę Wisłę, widoki ze stoku Równicy na Beskid Śląski oraz urządzone technicznie z kosztów zagospodarowania turystycznego lasów, ogólnodostępne miejsce biwakowe w leśn. Dobka w nadl. Ustroń.

W oddz. 149 obr. Istebna nadl. Wisła wyspecjalizowana ekipa zbieraczy szyszek z drzew stojących z tegoż nadleśnictwa, pod kierunkiem leśniczego Michała Urbaczki zaprezentowała uczestnikom Sesji wchodzenie na drzewo przy pomocy specjalnych drabin celem zbioru szyszek.

Części kameralnej Sesji przewodniczył prof. dr hab. Zbigniew Schneider przy współudziale mgr inż. Bronisława Braczkowskiego i prof. dr hab. Andrzeja Szujeckiego.

Sekretariat Sesji stanowili: mgr inż. Alina Hanak, mgr inż. Anna Romaniak, mgr inż. Andrzej Klimek.

Komisję Wniosków stanowili: mgr inż. Jan Potocki, dr inż. Józef Barszcz, mgr inż. Karol Śliż, doc. dr hab. Lucjan Janson, mgr inż. Stanisław Leszczyński, prof. dr hab. Zenon Capecki, mgr inż. Ludwik Kulig, dr inż. Eryk Latocha.

Referaty wygłosili:

— „Produkcyjność lasów beskidzkich oraz rola świerka w jej podnoszeniu” — mgr inż. Bonifacy Hanak, mgr inż. Jan Potocki,

— „Ekologiczne uwarunkowania produkcyjności lasów Beskidu Śląskiego” — prof. dr hab. Jan Mach, dr inż. Józef Barszcz,

— „Wodochronne i glebochronne znaczenie lasów górskich” — dr inż. Juliusz Twaróg,

— „Świerk istebniański w świetle międzynarodowych doświadczeń proweniencyjnych” — prof. dr hab. Maciej Giertych,

— „Zagrożenie świerczyn górskich w Europie środkowej przez imisje przemysłowe” — dr inż. Eryk Latocha,

— „Współczesne zmiany zagrożenia lasów górskich OZLP Katowice przez szkodniki i ich przyczyny” — prof. dr hab. Zenon C a p e c k i,

— „Mrówki z grupy *Formica rufa* w lasach Beskidu Śląskiego” — dr inż. Tadeusz P o d k ó w k a,

— „Aktualne i perspektywiczne zagospodarowanie turystyczne lasów beskidzkich” — mgr inż. Stanisław L e s z c z y ń s k i¹.

W trakcie dyskusji omawiano problematykę przedstawioną w części terenowej i w referatach.

Mgr inż. Marian C z u r a j stwierdził, że świerk w Beskidach zajmuje także siedliska przydatne do uprawy jodły, jednak ze względu na wypadanie tego gatunku z naszych drzewostanów nie należy jej wprowadzać do drzewostanów w szerokim zakresie. Zgadza się z propozycją ochrony świerczyn tam gdzie one występują. W kwestii imisji przemysłowych oddziaływających na lasy apelował o większą odwagę i bardziej zdecydowane występowanie leśników w ochronie lasu.

Doc. dr Stefan G r a n i c z n y uważa, że wszystkie referaty dają materiał do wniosków z zakresu hodowli lasu. Zdaniem dyskutanta obowiązującą Instrukcję Urządzania Lasu i Zasady Hodowli Lasu należy traktować bardziej elastycznie, wręcz należy opracować korekty do nich, dostosowując obydwa dokumenty regulacyjne do warunków terenowych i regionalnych.

Prof. dr hab. Stanisław S z y m a ń s k i wyraził pogląd, że aczkolwiek znajdujemy się w optimum występowania świerka, to stosowanie monokultur świerkowych może być niebezpieczne: Należy więc drzewostany świerkowe przebudować na lasy mieszane, wprowadzając w wierzchołkowych partiach buka, a w niższych partiach obok buka także jawora i inne gatunki. Podkreślił, że las wymaga płodozmianu, a monokultury świerkowe degradują siedlisko.

Prof. dr hab. Edward W i ę c k o, w uzupełnieniu wniosków referatu dr Twaroga, zaproponował poddanie ochronie większości powierzchni leśnej wzdłuż cieków wodnych. Proponował także zorganizowanie wspólnej narady przedstawicieli leśnictwa z Polski, NRD i Czechosłowacji na temat ochrony lasów.

Prof. dr hab. Andrzej S z u j e c k i podkreślił rolę środowiska przyrodniczego i zaproponował utworzenie na terenie całego kraju sieci monitoringu środowiska, która zbierałaby dane o imisjach przemysłowych skażających lasy, grunty rolne, wodę i powietrze.

Inż. Mieczysław Ż u r o w s k i mówił o wykorzystaniu radiestezji w leśnictwie.

Prof. dr hab. Zbigniew S i e r p i ń s k i prosił autorów wygłoszonych referatów o dokonanie skrótów swych referatów i przesłanie ich do redakcji „Sylwana”. Stwierdził również, że nie powinno się używać zwrotu „musimy usuwać posusz”. Usuwanie drzew martwych z lasu jest zabiegiem kosmetycznym. Wyraził pogląd, że katastrofa ekologiczna w Górach Świętokrzyskich jest być może wynikiem kwaśnych deszczy.

¹ Cztery referaty są zamieszczone w tym numerze „Sylwana”, następne cztery będą wydrukowane w numerze 1 z 1985 r.

Prof. dr hab. Bolesław Zabielski podkreślił ważną rolę lasu w magazynowaniu wody. Postulował zmianę lub korekty Zasad Hodowli Lasu i Instrukcji Urządzania Lasu.

Dr inż. Tadeusz Chodnik ostrzegł przed popełnieniem dużego błędu hodowlanego jakim byłoby wprowadzenie świerka górskiego na niziny Polski. Zaproponował zorganizowanie ogólnoeuropejskiej konferencji leśnej wnioskując, aby PTL zwróciło się w tej sprawie do podobnych towarzystw w krajach europejskich.

Przewodniczący Komisji Wniosków mgr inż. Jan Potocki przedstawił propozycje wniosków, które przez zebranych zostały przyjęte bez większych uwag.

Przewodniczący ZG PTL prof. Szujecki podziękował organizatorom Sesji za wkład pracy w jej przygotowanie, a referentom za wysoki poziom referatów.

Bonifacy Hanak

Wnioski przyjęte na sesji naukowej PTL w Ustroniu-Jaszowcu

1. Z uwagi na to, że w Beskidzie Śląskim istnieją optymalne warunki przyrodnicze dla produkcji leśnej, szczególnie korzystne dla hodowli świerka pospolitego, który odznacza się tu wysoką zdrowotnością, jakością techniczną i zasobnością masy drzewnej, w planowaniu hodowlanym i technice hodowlanej należy fakt ten uwzględniać. W trakcie prac urzędniowych komisje techniczno-gospodarcze winny w szerszym zakresie proponować udział świerka w nowo projektowanych pokoleniach lasu, przede wszystkim poprzez wykorzystanie do tego celu mikrosiedlisk odpowiadających hodowli świerka.

2. Świerk z dzielnicy Beskidu Śląskiego nadaje się do hodowli w całej Europie, z wyjątkiem północnej Skandynawii i wysokich stanowisk górskich (powyżej 1000 m npm).

3. Ze względu na konieczność biologicznego wzmocnienia obszarowo dużych, monolitycznych drzewostanów świerka pospolitego, w tym także z uwagi na potencjalne zagrożenie ich imisjami przemysłowymi, należy w planowaniu hodowlanym i w pracach hodowlanych zwiększać udział innych gatunków, a przede wszystkim gatunków liściastych.

4. W obszarach górskich, ze względu na ich hydrologiczne znaczenie i nietrwałość gleb, we wszelkich działaniach gospodarczych należy uwzględniać przede wszystkim wymagania ochrony wód i gleby. Obfite opady, znaczna lesistość oraz właściwości geologiczne Beskidu Śląskiego sprzyjają intensywnej retencji wód oraz rozwojowi szaty roślinnej. Bliskie sąsiedztwo tej części Beskidów z obszarami wysoko uprzemysłowanymi, gdzie istnieje deficyt wody, skłaniają do szczególnego ich traktowania. W związku z tym należy zrewidować kryteria wydzielania lasów wodo- i glebochronnych na zboczach górskich.

5. Z punktu widzenia potrzeb gospodarki wodnej i ochrony gleb najbardziej korzystne są zwarte, możliwie zróżnicowane pod względem bu-

dowy drzewostany mieszane, z udziałem gatunków o głębokich systemach korzeniowych, korzystnie wpływających na strukturę gleby.

6. Ujęcia wody dla potrzeb komunalnych i przemysłu nie powinny być budowane wewnątrz lasu, lecz poniżej wylotu z niego potoków i rzek.

7. Pożądane jest dalsze zwiększanie lesistości obszarów górskich poprzez zalesianie gruntów porolnych i szybkie odnawianie drzewostanów na haliznach i płazowinach.

8. Prewencja sanitarna w drzewostanach gór decyduje o zdrowotności wszystkich znajdujących się tu populacji drzewostanowych i zapobiega masowym rozrodom szkodników owadzych. W związku z tym terminowe realizowanie zabiegów ochronnych i profilaktycznych w lasach górskich jest warunkiem bezwzględnym.

9. Ochrona mrówek, jako istotnego czynnika równowagi górskich biocenoz leśnych, powinna znajdować w rocznych planach technicznych odzwierciedlenie stosownie do potrzeb.

10. Projekty i plany budowy urządzeń turystycznych winny zawierać ekspertyzy dotyczące wpływu projektowanych urządzeń na otaczające je asocjacje leśne. Należy dążyć do zahamowania nadmiernego, nieuzasadnionego rozwoju budownictwa rekreacyjnego, natomiast funkcjonowanie już istniejących obiektów należy usprawnić.

11. Zarząd Główny PTL i Ministerstwo Leśnictwa i PD, kontynuując współpracę z resortami leśnictwa w Czechosłowacji i NRD, powinny doprowadzić do konferencji przedstawicieli nauki zajmujących się w tych krajach problematyką szkód powodowanych przez imisje przemysłowe w lasach.

12. W Polsce powinna zostać zorganizowana sieć monitoringu środowiska leśnego, która rejestrowałaby zmiany zachodzące:

- w środowisku abiotycznym (zanieczyszczenie powietrza, degradacja gleb, stan sanitarny wód),
- w biocenozie (stopień synantropizacji flory i fauny, chorobowa dyspozycyjność drzewostanów).

13. Należy aktualizować i modyfikować Zasady Hodowli Lasu i dostosowywać je do lokalnych, wciąż zmieniających się warunków ekologicznych i do osiągnięć nauki w określonych dziedzinach.

14. Rozważyć możliwość i celowość przeprowadzenia w górach identyfikacji miejsca pochodzenia roślinności drzewiastej w poszczególnych jej piętrach wysokościowych.

Jan Potocki